

ارائه راهکارهای باز زنده سازی پارک های درون شهری با هدف بهبود نشاط شهر مطالعه موردی: پارک شهر فسا

ایمان جهان آرای^۱، سید کوروش سرورزاده^۲، مهدی رخشنده رو^۳

۱- کارشناسی ارشد برنامه ریزی شهری (نویسنده مسئول)

۲- عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد جهرم

۳- عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد بیضا

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی ارائه راهکارهای باز زنده سازی پارک های درون شهری با هدف بهبود نشاط شهر؛ مطالعه موردی: پارک شهر فسا می باشد. پارک ها از جمله فضاهای باز شهری هستند که یکی از کلیدی ترین شاخصه ایجاد نشاط شهر می باشند. پارک ها از طرفی بستری برای گیاهان و فضاهای سبز هستند و از طرف دیگر زمینه ای برای حضور و فعالیت های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و تفریحی شهروندان را فراهم می کنند. این پژوهش کاربردی است و با استفاده از روش توصیفی - تحلیلی، انجام شده است. جامعه آماری پژوهش تعداد مراجعه کننده به پارک می باشد. براین اساس با استفاده از فرمول کوکران تعداد ۳۸۴ نفر به عنوان حجم نمونه انتخاب می شوند. و به منظور پردازش اطلاعات جهت تجزیه و تحلیل محدوده مورد مطالعه از نرم افزار SPSS و آزمون آماری تفاوت میانگین ها استفاده شده است. یافته های پژوهش حاکی از این بود که : راهکار باززنده سازی پارک از طریق شاخص های اقتصادی، کالبدی منجر به بهبود نشاط شهر می شود و شاخص مدیریتی در این زمینه عملکرد ضعیفی ایفا می کند .

همچنین راهکار باززنده سازی پارک از طریق شاخص های اجتماعی، فرهنگی، تاریخی منجر به بهبود نشاط پارک می شود.

کلیدواژه ها: باززنده سازی پارک، شاخص های اقتصادی، کالبدی، اجتماعی، فرهنگی، تاریخی، نشاط شهر .

سیزدهمین کنفرانس ملی شهرسازی، معماری، عمران و محیط زیست

۱- مقدمه و بیان مساله

به موازات رشد و توسعه شهر و افزایش انواع آلودگی های زیست محیطی و بصری، فضاهای شهری نقش فعال خود را از دست داده اند. بنابراین لزوم توجه به پارک های شهری از ضرورت زندگی شهری می باشد. پارک های شهری با تاثیر بر جنبه های مختلف محیطی، اقتصادی و اجتماعی که پایه های پایداری شهری می باشند، کیفیت زندگی و زیست پذیری شهرها را ارتقاء داده و با کارکردهای زیبا شناختی خود در رسیدن به وضعیت مطلوب تر محیطی شهرها موثر هستند (Chiesura, 2003). پارک های شهری علاوه بر تاثیر گذاری بر کیفیت محیط زیست شهری، خدمات و فضایی برای افزایش تعاملات اجتماعی ایجاد کرده و از آنجا که موجب خوانایی شهر می گردند، علاوه بر هویت محلی، قسمتی از هویت ملی محسوب گشته و نقش با اهمیتی را در توسعه پایداری شهری ایفا می نماید (Woudstra & Fieldhouse, 2000) با توجه به اهمیت مقوله توسعه شهری پایدار در ادبیات شهر سازی در سال های اخیر، پرداختن به اصول و معیارهای توسعه نشاط شهری پایدار در فضاهای عمومی به عنوان یکی از شاخص های توسعه پایدار، ضروری به نظر می رسد، امروزه تامین نشاط شهری یکی از دغدغه های اصلی نظام های مدیریت شهری شده است.

با این وجود، تاکنون به ویژگی نشاط شهری محیط های شهری در مطالعات، تحقیقات و پروژه های شهری در ایران توجه جدی نشده است و بیشتر عرصه های عمومی که امروزه در سطح شهرها دیده می شوند، محیط های کسل کننده و غیر جذابی می باشند که هیچ انگیزه ای را در افراد برای رفتن و ماندن در آنجا بر نمی انگیزند. علاوه بر این در میان متخصصان شهری نیز تعریف مشترکی از ویژگی های نشاط شهری محیط های شهری و معیارها و عوامل ایجاد کننده آن وجود ندارد. در این پژوهش فرآیند باززنده سازی پارک با رویکرد ایجاد نشاط شهری موجب نوعی پایداری فضایی اجتماعی خواهد شد که در آن فضای شهری، معنای خود را در بعد زمان باز می یابد و مکانی را می سازند که محل بروز انواع فعالیت های اجتماعی و شکل گیری خاطره های جمعی شهروندان را به همراه داشته باشند.

بر این مبنا هدف کلی این پژوهش بررسی و ارائه معیارهای باز زنده سازی پارک های درون شهری با هدف بهبود نشاط شهری می باشد.

۲- فرضیات تحقیق:

هر تحقیق علمی به دنبال پاسخگویی به فرضیاتی است که در ذهن محقق شکل می گیرد، این فرضیات حاصل مطالعات مختلف و یا مشاهدات و بررسی های میدانی پژوهشگر به شمار می آیند. در این پژوهش، نگارنده با مطالعه در منابع متعدد، مصاحبه با مسئولین برنامه ریزی و پارک های دورن شهری محدوده مورد مطالعه و مشاهدات عینی، اقدام به طرح مسأله و ارائه فرضیاتی به شرح زیر نموده است.

۱. به نظر می رسد راهکار باززنده سازی پارک از طریق شاخص های اقتصادی، مدیریتی، کالبدی منجر به بهبود نشاط شهر می شود.
۲. به نظر می رسد راهکار باززنده سازی پارک از طریق شاخص های اجتماعی، فرهنگی، تاریخی منجر به بهبود نشاط پارک می شود.

سیزدهمین کنفرانس ملی شهرسازی، معماری، عمران و محیط زیست

۳- روش حل مساله

۳-۱- نوع روش تحقیق:

از نظر هدف، تحقیقات علمی به ۳ دسته: ۱ تحقیقات بنیادی ۳- تحقیقات کاربردی 3- تحقیقات علمی- تقسیم می شوند (حافظ نیا، ۱۳۹۷، ۵). که در این پژوهش به روش گردآوری اطلاعات، ابزار گردآوری اطلاعات و شاخص ها و متغیرها پرداخته شده است.

۳-۲- روش گردآوری اطلاعات

- این تحقیق بر اساس هدف، کاربردی است و بر اساس ماهیت و روش «توصیفی- تحلیلی» است. برای
- جمع آوری اطلاعات و داده های مورد نیاز در پژوهش حاضر از دو روش مطالعات اسنادی و میدانی استفاده خواهد شد. اطلاعات و داده های مورد نیاز از روش کتابخان های (اسنادی)، شامل کتب، گزارش ها و تحقیقات پژوهشی، پایان نامه ها، نتایج سرشماری های عمومی نفوس و مسکن و سالنامه های آماری، در سال های مختلف بدست آمده است. در این تحقیق، داده ها بوسیله روش پرسشنامه، مشاهده و مصاحبه، و با بهره گیری از نظرات کارشناسان و مدیران سازمانها و ادارات بویژه کارشناسان و مدیران شهر فسا جمع آوری خواهد نمود.

۳-۳- جامعه آماری

- جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه ساکنین شهر فسا و همچنین، کلیه کارشناسان و مدیران شهری تصمیم گیر در باززنده سازی پارک های شهری این شهر می گردد. ساکنین شهر فسا بر اساس آخرین سرشماری در سال ۱۳۹۵ برابر با ۱۱۰۸۲۵ نفر بوده است.

۳-۴- تعیین حجم نمونه

- برای برآورد حجم نمونه ی آماری از فرمول کوکران استفاده خواهد شد که فرمول آن به قرار زیر است:

$$n = \frac{N.t^2.p.q}{N.d^2 + t^2.p.q}$$

- n: تعداد حجم نمونه است که از طریق فرمول کوکران به دست می آید.
- N: تعداد کل جمعیت مورد مطالعه می باشد.
- t: احتمال صحت گفتار است که با توجه به درصد احتمال اطمینان در سطح ۹۵ در صد، برابر با ۱،۹۶ می باشد.
- P: احتمال وجود صفت.
- q: احتمال فقدان صفت.
- d: احتمال خطا که در تحقیق ۵٪ در نظر گرفته شده است.

سیزدهمین کنفرانس ملی شهرسازی، معماری، عمران و محیط زیست

- تعداد حجم نمونه بر اساس این فرمول و با در نظر گرفتن جمعیت شهر فسا در سال ۱۳۹۵ (تعداد 110825 نفر) برابر ۳۸۴ نفر برآورد می شود.

برای تعیین اعتبار پرسشنامه ۲۵۰ پرسشنامه به صورت تصادفی در رابطه با موضوع تحقیق با توجه به شاخص های مربوطه بین آنها توزیع گردید، برای پاسخگویی به سوال های پرسشنامه (در طیف ۵ گزینه ای لیکرت) تعیین گردید.

۳-۵- شاخص ها و متغیر ها

شناخت بهتر و دقیق تر از وضعیت مکان های جغرافیایی در زمینه های مختلف در سطوح متفاوت مستلزم دسترسی به اطلاعات کامل و پردازش شده از مکان های مورد نظر است. برای نیل به این مهم از یکسری شاخص ها استفاده می شود که این شاخص ها می توانند سطحی از رشد و توسعه ی مکان های جغرافیایی را بر اساس معیارهای انتخاب شده نشان دهند (کلانتری، ۱۳۹۴).

۴_ مبانی نظری

۴-۱- مفهوم پارک شهری:

پارک های شهری دارای جنبه های تفریحی، تفرجی، فرهنگی و بالاخره زیست محیطی و سالم سازی محیط هستند و جنبه های سرویس دهی به مناطق مختلف شهر را دارا می باشند (مهندسين آمایش محیط، ۱۳۷۱). پارک شهری دارای نقش اجتماعی، اقتصادی و اکولوژیکی هستند. مزایایی مانند درمان بیماری های روحی، محیطی مطلوب برای پرورش کودکان، یکپارچگی اجتماعی، حفظ آسایش و نیز شاخصی برای ارتقاء کیفیت فضای زندگی و توسعه جامعه محسوب می شوند (Balram, 2005, 149).

پارک شهری پارکی است که در آن علاوه بر توجه به جنبه زیبا شناسی و ارتقاء کیفیت فضای شهری، بهبود جنبه های زیست محیطی و افزایش سلامتی و بهداشت شهری به طور توأم مورد توجه قرار گیرد. پارک های شهری به عنوان بخش جان دار کالبدی شهر بخش جدایی ناپذیر مجموعه شهری است که می تواند محدودیت های دسترسی اقشار کم در آمد را به طبیعت جبران نماید بنابراین ضروریست علاوه بر اینکه در برنامه ریزی و طراحی محیط های شهری (پارک ها) برخوردی اصولی و ریشه ای گردد بایستی در مکان یابی آن نیز نهایت دقت بکار برده شود (خاکپور و همکاران، ۱۳۸۹، ۲) و سعی می شود که تمام وسایل سرگرمی و رفاهی، تقریباً برای هر گونه وسیله و فکر و سن وجود داشته باشد. استقرار پارک های شهری از یک سو به جهت تاثیری که بر کیفیت زندگی شهری و نیل به توسعه پایدار دارند و از سوی دیگر به جهت بار مالی بدون بازگشت سرمایه و سود که برای شهرداری ها به جای می نهد ارزش بالایی دارند (قربانی، تیموری، ۱۳۸۹، ۴۹).

۴-۲- پارک شهری از نظر وسعت به چهار گروه تقسیم می شوند که عبارتند از:

۴-۲-۱- پارک های شهری در مقیاس واحد همسایگی

پارک شهری در مقیاس واحد همسایگی عبارت است از پارکی که در یک واحد "همسایگی" قرار گرفته و مساحتی کمتر از نیم هکتار داشته باشد. طبق استاندارد؛ یک کودک ۹ ساله باید بتواند از دورترین نقطه واحد همسایگی تا پارک را با پای پیاده طی کند و در مسیر از خیابان شریانی و بزرگ راه عبور نکند (زیاری، ۱۳۸۸، ۳۲۵).

سیزدهمین کنفرانس ملی شهرسازی، معماری، عمران و محیط زیست

۴-۲-۲- پارک شهری در مقیاس محله ای

به پارکی که در "محله ای" قرار دارد و مساحت آن حدود دو برابر مساحت پارک در مقیاس همسایگی (یک هکتار) است، گفته می شود. هم چنین ارتباط پیاده برای کودک ۹ ساله، از دورترین نقطه محله تا پارک باید به حدود دو برابر معیار همسایگی برسد و طی مسیر بتواند از خیابان کندرو و شبکه دسترسی محلی عبور کند (همان، ۳۲۵).
شعاع عملکرد پارک محله ای ۱۰۰۰ متر می باشد. سرانه پارک محله ای ۱,۲ متر مربع می باشد (مجنونیان، ۱۳۷۴، ۷۲).

۴-۲-۳- پارک شهری در مقیاس ناحیه ای

به پارکی گفته می شود که در "ناحیه مسکونی" قرار داشته باشد و مساحت آن دو تا چهار برابر مساحت پارک در مقیاس محله (۴ هکتار) باشد و دسترسی با پای پیاده طبق مشخصات برای ساکنان از دورترین نقطه تا پارک از نیم ساعت تجاوز نکند (زیاری، ۱۳۸۸، ۳۲۷).

۴-۲-۴- پارک شهری در مقیاس منطقه ای

به پارکی گفته می شود که در یک منطقه "مسکونی" قرار داشته، مساحت آن حداقل دو برابر اندازه حداکثر در مقیاس ناحیه (۸ هکتار) در نظر گرفته شود. همچنین طبق استاندارد، مراجعه کننده می تواند از دورترین منطقه با وسیله نقلیه در مدت زمانی از یک چهارم ساعت یا بیشتر؛ خود را به پارک یاد شده برساند (همان، ۳۲۷).

۴-۳- نشاط

فرهنگ فارسی عمید واژه نشاط را شادمانی کردن، سبکی و چالاکی، شادی، خوشی، و خوشحالی تعریف می کند (عمید، ۱۳۹۳). افلاطون در کتاب "جمهور" به سه عنصر در وجود انسان اشاره می کند که عبارتند از "قوه عقل یا استدلال"، "احساسات"، "امیال". افلاطون شادی را حالتی از انسان می داند که بین این سه عنصر تعادل و هماهنگی وجود داشته باشد (Dickey, 1999). "وین هاون" معتقد است که شادی به درجه و میزانی از احساس اطلاق می شود که شخص درباره مطلوبیت کیفیت کل زندگی خود قضاوت می کند. به عبارت دیگر، شادی بدین معناست که فرد به چه میزان زندگی خود را دوست دارد (Veenhoven, 1984).

شادمانی به قضاوت فرد از درجه یا میزان مطلوبیت کیفیت کلی زندگی اش اطلاق می شود؛ به عبارت دیگر شادمانی به این معناست که فرد چقدر زندگی خود را دوست دارد (وینهون، ۱۹۸۸).

۴-۴- مفهوم باز زنده سازی

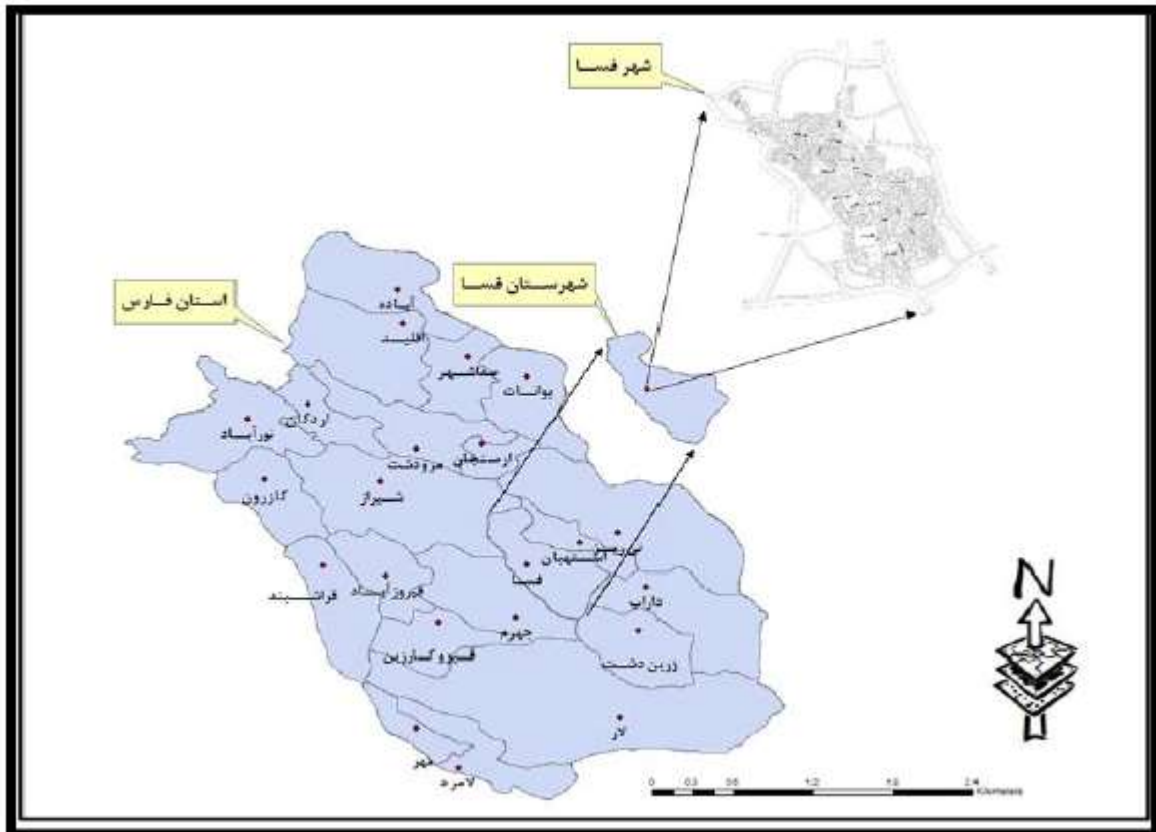
تخریب سرزمین با رشد جمعیت و گسترش تمدن رابطه مستقیم دارد. اگر چه این مساله توسط صاحب نظران بخش های مختلف از زوایای گوناگون مورد بررسی قرار گرفته است، اما آنچه مسلم است تخریب سرزمین، بارزترین وجه تخریب محیط زیست بوده و فرسایش و فرسودگی نیز مهمترین عامل تخریب محسوب می شود (بهرام سلطانی، کامبیز و معاونت شهرسازی و معماری، ۱۳۸۴).

عوامل طبیعی و فعالیت های انسانی دو عامل ایجاد فرسایش و فرسودگی هستند، بدین ترتیب به منظور احیاء و تمرکز حیات اعم از طبیعی و مصنوعی بایستی به امر باززنده سازی مبادرت ورزید. (حبیبی، سید محسن و ملیحه مقصودی، ۱۳۸۴). باز زنده سازی دستیابی به تحریکی به جا و مطلوب در سازواره ها هر پدیده، عنصر، ماده، بنا به منظور ایجاد رشد خود جوش آن سازواره است. (توسلی، محمود، ۱۳۷۹).

۵- محدوده مورد مطالعه

سیزدهمین کنفرانس ملی شهرسازی، معماری، عمران و محیط زیست

شهر فسا در نیمه غربی شهرستان فسا در موقعیت شهرستان فسا در ۵۳ درجه و ۳۳ درجه طول شرقی و ۲۸ درجه و ۴۹ دقیقه عرض شمالی قرار دارد (رضایی، ۱۳۸۷، ۲۷۴). و از جهت شمال به شهرستان های شیراز و استهبان، و از سمت جنوب به شهرستان های شیراز و استهبان، و از سمت جنوب به شهرستان های جهرم و زرین دشت و از جهت شرق به شهرستان های داراب و استهبان و از سمت شمال غرب و شمال به شهرستان شیراز و از سمت غرب و جنوب غرب به شهرستان جهرم محدود می گردد (رفیعیان، ۱۳۸۹، ۷۴). میانگین سالانه دما ۱۹،۳ درجه سانتی گراد و میزان بارندگی سالانه این شهر ۲۹۰ میلی متر می باشد (اداره هواشناسی استان فارس).

شکل ۱: موقعیت شهر فسا در شهرستان و استان فارس

سیزدهمین کنفرانس ملی شهرسازی، معماری، عمران و محیط زیست

۶_ آمار استنباطی

۶-۱- فرضیه اول :

به نظر می رسد راهکار باززنده سازی پارک از طریق شاخص های اقتصادی ، مدیریتی، کالبدی منجر به بهبود نشاط شهر می شود.

جدول ۱: نتایج حاصل از آزمون تی تک نمونه ای (On Sample T-test)

برای راهکار باززنده سازی پارک از طریق شاخص های اقتصادی ، مدیریتی، کالبدی

Test Value = 3						عوامل کالبدی سرزندگی
میزان اختلاف در سطح اطمینان ۹۵ درصد		اختلاف از میانگین	سطح معناداری (Sig)	مقدار آماره t	میانگین	
حد بالا	حد پایین					
۱/۰۸۱۱	۱/۲۰۳۶	۱/۱۴۲۳۶	۰/۰۰۰	۳۶/۷۰۷	۴/۱۴۲۳	شاخص اقتصادی
۱/۱۲۵۳	۱/۲۱۰۱	۱/۱۶۷۷۱	۰/۰۰۴	- ۲۷/۴۰۵	۲/۱۶۷۷	شاخص مدیریتی
۱/۳۴۶	۱/۱۰۹	۱/۳۱۵۰	۰/۰۰۰	۵۴/۲۴۰	۳/۱۵۴۷	شاخص کالبدی

در راستای سنجش میزان مطلوبیت راهکارهای باززنده سازی از طریق شاخص های اجتماعی، فرهنگی، تاریخی از آزمون t تک نمونه ای استفاده شده است که نتایج آن در جدول (۱) آورده شده است. آنچه در این آزمون می تواند بیانگر مطلوبیت باشد آماره t است. اگر آماره t منفی باشد بدون بررسی سطح معناداری می توان گفت که متغیرهای آزمون از مطلوبیت کافی برخوردار نیستند، اما اگر آماره t مثبت باشد و سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ باشد می توان گفت که متغیرهای آزمون از مطلوبیت کافی برخوردار می باشند. لذا آن چنان که در جدول نیز مشاهده می شود آماره t برای شاخص مدیریتی (۲۷/۴۰۵-) منفی و برای شاخص اقتصادی و کالبدی آزمون مثبت و معناداری در سطح ۹۹ درصد (۰/۰۰۰) برای تمامی متغیرها بر مطلوبیت متغیرهای آزمون تأکید دارد. بنابراین نتیجه می گیریم وضعیت بهبود نشاط پارک از طریق در شاخص اقتصادی و کالبدی در حد مطلوب می باشد. لذا فرضیه فوق مورد تأیید قرار گرفت.

۶-۲- فرضیه دوم:

سیزدهمین کنفرانس ملی شهرسازی، معماری، عمران و محیط زیست

به نظر می رسد راهکار باززنده سازی پارک از طریق شاخص های اجتماعی، فرهنگی، تاریخی منجر به بهبود نشاط پارک می شود.

جدول ۲: نتایج حاصل از آزمون تی تک نمونه ای (On Sample T-test)

برای راهکار باززنده سازی پارک از طریق شاخص های اجتماعی، فرهنگی و تاریخی

Test Value = 3					میانگین	مقدار آماره t	سطح معناداری (Sig)	اختلاف از میانگین	میزان اختلاف در سطح اطمینان ۹۵ درصد		راهکارهای باززنده سازی جهت ایجاد نشاط شهری
حد بالا		۱/۱۷۳۶۱	۰/۰۰۰	۳۸/۹۹۴					۴/۱۷۳۶	شاخص اجتماعی	
حد پایین											
۱/۱۱۴۴	۱/۲۳۲۹	۱/۱۷۳۶۱	۰/۰۰۰	۳۸/۹۹۴	۴/۱۷۳۶	شاخص اجتماعی					
۱/۱۲۲۱	۱/۲۱۷۳	۱/۱۶۹۷۰	۰/۰۰۰	۴۸/۳۴۲	۴/۱۶۹۷	شاخص فرهنگی					
۱/۱۵۳۸	۱/۲۴۴۰	۱/۱۹۸۸۶	۰/۰۰۰	۵۲/۳۲۷	۴/۱۹۸۸	شاخص تاریخی					

در راستای سنجش میزان مطلوبیت راهکارهای باززنده سازی از طریق شاخص های اجتماعی، فرهنگی، تاریخی از آزمون t تک نمونه ای استفاده شده است که نتایج آن در جدول (۲) آورده شده است. آنچه در این آزمون می تواند بیانگر مطلوبیت باشد آماره t است. اگر آماره t منفی باشد بدون بررسی سطح معناداری می توان گفت که متغیرهای آزمون از مطلوبیت کافی برخوردار نیستند، اما اگر آماره t مثبت باشد و سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ باشد می توان گفت که متغیرهای آزمون از مطلوبیت کافی برخوردار می باشند. لذا آن چنان که در جدول نیز مشاهده می شود آماره t برای تمامی متغیرهای آزمون مثبت و معناداری در سطح ۹۹ درصد (۰/۰۰۰) برای تمامی متغیرها بر مطلوبیت متغیرهای آزمون تأکید دارد. با توجه به مقایسه میانگین آنها با حد مبنا (۳) میزان عملکرد راهکارهای باززنده سازی از طریق شاخص های اجتماعی، فرهنگی، تاریخی در جهت بهبود نشاط پارک قابل درک می باشد. هر چه مقدار از حد مبنا کمتر باشد، این میزان رو به طیف کم تمایل دارد. بنابراین نتیجه می گیریم وضعیت بهبود نشاط پارک از طریق شاخص اجتماعی، فرهنگی، تاریخی در حد مطلوب می باشد. لذا فرضیه فوق مورد تأیید قرار گرفت.

۷- پیشنهادات پژوهش

- ✓ افزایش توان و تخصص مدیران و مسئولین پارک و آگاه سازی درباره افزایش شادی بیشتر در پارک، اهمیت و راه های دستیابی به آن از طریق آموزش های مستمر؛
- ✓ جلب مشارکت سازمانها و مسئولین دیگر در اجرای برنامه ها و طرح های مربوط به بهبود نشاط در شهر
- ✓ پیشنهاد می شود فضاهایی جهت برگزاری جشن ها و اعیاد مذهبی و نمایشگاه های فصلی ایجاد شود تا بتوان بدین طریق محیطی شاد و مفرح برای بازدیدکنندگان پارک فراهم کرد.

سیزدهمین کنفرانس ملی شهرسازی، معماری، عمران و محیط زیست

- ✓ با توجه به فضای پارک های این شهر بهتر از جهت رفاه حال بازدیدکنندگان مبلمان و المان ها و نماد های خاص ایجاد شود.
- ✓ توجه بیشتر به نور و روشنایی و نور پردازی مناسب در شب و ایجاد محیطی شاد و سرزنده ی ۲۴ ساعته.
- ✓ استفاده از کودهای ارگانیک جهت بهبود کیفیت فضای سبز پارک ها.
- ✓ بالا بردن زیبایی دید افراد با قرار دادن آنها در مقابل جاذبه های پارک و حذف هرگونه عوامل ایجاد اغتشاش بصری پارک.
- ✓ فراهم سازی امکانات آموزشی جهت آشنایی بازدید کنندگان از پارک و برگزاری تورهای پرنده نگری در مواقعی از سال در پارک.
- ✓ مشخص نمودن نام علمی گیاهان بر روی تابلوهای کوچک در پای درختان برای بالا رفتن سطح آگاهی بازدیدکنندگان.
- ✓ مشارکت بخشهای دولتی به ویژه شهرداری و شورای شهر در برگزاری برنامه های شاد و جشن ها و اعیاد مذهبی در پارک راستای تحقق شهر شاد؛
- ✓ برگزاری ورزش های همگانی در سطح پارکهای شهر و پیاده روی های خانوادگی؛
- ✓ افزایش ارتباطات اجتماعی از طریق ایجاد بازی ها برای کودکان و بزرگسالان در این پارک فضا؛
- ✓ آگاه سازی شهروندان در جهت سالم و شاد زیستن با برگزاری برنامه های آموزشی سبک زندگی سالم، سلامت شهروندی و راه های شاد زیستن برای شهروندان در محیط پارک.

سیزدهمین کنفرانس ملی شهرسازی، معماری، عمران و محیط زیست

- ۱- توسلی، محمود، زمستان، (۱۳۷۹)، " مقاله اصطلاح شناسی نوسازی و بهسازی شهری"، فصلنامه عمران و بهسازی شهری، شماره دوم.
- ۲- حبیبی، سید محسن و ملیحه مقصودی، (۱۳۸۴)، " مرمت شهری"، انتشارات دانشگاه تهران، چاپ دوم.
- ۳- خاکپور، براتعلی، رفیعی، هادی، صالحی فرد، محمد، توانگر، معصومه، (۱۳۸۹)، " بررسی عملکرد مدیریت شهری در گسترش فضاهای سبز عمومی با استفاده از روش تاپسیس، مجله جغرافیا و توسعه ناحیه ای، شماره ۱۴.
- ۴- رضایی، غلامرضا، (۱۳۸۷)، " شهر من فسا"، چاپ اول، شیراز، انتشارات نوید.
- ۵- رفیعیان، سجاد (۱۳۸۹)، " بررسی عوامل موثر بر مشارکت شهروندان در امور شهری و ارائه الگوی مناسب مورد شهر فسا"، به راهنمایی دکتر حسین یغفوری، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان.
- ۶- زیاری، کرامت اله، "مبانی و تکنیک های برنامه ریزی شهری"، چاپ اول، دانشگاه بین المللی چابهار، ۱۳۸۸.
- ۷- سلطانی، بهرام، کامبیز و معاونت شهرسازی و معماری، (۱۳۸۴)، " مبانی معماری فضای سبز شهری"، انتشارات دید، چاپ اول.
- ۸- عمید، حسن، (۱۳۶۳)، " فرهنگ فارسی عمید"، تهران، انتشارات امیر کبیر.
- ۹- کلانتری، خلیل (۱۳۹۴)، پردازش و تحلیل داده ها در تحقیقات اجتماعی- اقتصادی، تهران: نشر شریف.
- ۱۰- مجنونیان، هنریک، (۱۳۷۴)، "مباحثی پیرامون پارک ها، فضای سبز و تفرج گاه ها"، حوزه معاونت خدمات شهری سازمان پارک ها و فضای سبز شهر تهران، شهرداری تهران.

- 1- Balram shivanand, Dragicevic Suzana, Attitudes toward wrban green space, Integrating questionnaire surrey and Collaborative GIS technigues to improve attitude measurements, landscape and urban planning, (2005).
- 2- Chiesura, A., 2003. The role of urban parks for the sustainable city, Landscape and urban Planning, Elsevier, Volume 68.
- 3- Dickey,M.T. The Pursuit of happiness, Journal of clinical Psychology. Vol. 54 (4), Pp 537 544.1999.
- 4- Veenhoven,Ruut, Data book of happiness. Dordrecht: D.Reidel Publishing Company,1984.
- 5- Veenhoven, R. (1988). The utility of happiness. *Social Indicators Research*, 20, 254-333.
- 6- Woudstra & Fieldhouse, 2000, "The Regeneration of Public Parks". Taylor & Francis Group. London .New York. ۱Edition